

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

PETI ODDELEK

ZADEVA FAGANEL proti SLOVENIJI

(pritožba št. 6687/10)

SODBA

STRASBOURG

6. november 2014

Ta sodba je dokončna, vendar so mogoči uredniški popravki.

V zadevi Faganel proti Sloveniji

Evropsko sodišče za človekove pravice (peti oddelek) kot senat v sestavi:

Angelika Nußberger, *predsednica*,

Boštjan M. Zupančič,

Vincent A. De Gaetano, *sodnika*,

in Stephen Phillips, *namestnik sodnega tajnika oddelka*,

po razpravi, zaprti za javnost, ki je bila 14. oktobra 2014,

izreka to sodbo, sprejeto navedenega dne:

POSTOPEK

1. Zadeva se je začela s pritožbo (št. 6687/10) proti Republiki Sloveniji, ki jo je na podlagi 34. člena Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (v nadaljnjem besedilu: konvencija) pri Evropskem sodišču za človekove pravice 18. decembra 2009 vložil slovenski državljani Anže Faganel (v nadaljnjem besedilu: pritožnik).

2. Pritožnika je zastopala Odvetniška družba Matoz, o. p., d. o. o., iz Kopra. Slovensko vlado (v nadaljnjem besedilu: vlada) je zastopala Nataša Pintar Gosenca, državna pravobranilka.

3. Pritožnik je zlasti trdil, da sta bila zaradi razmer med njegovim pridržanjem na priporniškem oddelku ZPKZ Ljubljana kršena 3. in 8. člen konvencije in da v zvezi s tem ni imel na voljo nobenega učinkovitega pravnega sredstva, kakor ga zahteva 13. člen konvencije.

4. Sodišče je 14. novembra 2013 sklenilo, da bo obvestilo vlado o pritožbi. Prav tako je sklenilo, da bo hkrati odločilo o sprejemljivosti in utemeljenosti pritožbe (prvi odstavek 29. člena).

DEJSTVA**I. OKOLIŠČINE ZADEVE**

5. Pritožnik je bil rojen leta 1977 in živi v Ljubljani.

6. Pritožnik je od 5. maja 2009 do 26. maja 2009 prestajal kazen zapor na zaprtem oddelku ZPKZ Ljubljana, od 25. avgusta 2009 do 11. februarja 2010, od 11. marca 2011 do 22. marca 2011 in od 8. junija 2011 do 11. januarja 2012 je bil priprt in od 24. avgusta 2012 do 4. decembra 2012 je znova prestajal kazen zapor na zaprtem oddelku.

7. Od 25. avgusta 2009 je bil v sobi št. 90, ki je merila 18,07 m² (brez ločenega sanitarnega prostora površine 1,75 m²) in jo je delil s štirimi drugimi zaporniki, na voljo pa je imel 3,2 m² osebne prostora. Od 26.

avgusta 2009 do 11. februarja 2010 je bival v sobi št. 50, ki je merila 8,07 m² (brez ločenega sanitarnega prostora površine 1,23 m²), in v sobi št. 52, ki je merila 8,04 m² (brez ločenega sanitarnega prostora površine 1,25 m²), sam s skoraj 7 m² površine osebne prostora ali s še enim zapornikom na 3,4 m² osebne prostora.

8. Soba za dva pripornika, v kateri je na priporniškem oddelku bival pritožnik, je imela pograd, večjo in manjšo mizo, dva stola, dve omari in dve okni velikosti 89 x 54 cm, ki so ju zaporniki lahko prosto odpirali ali zapirali.

9. Glede splošnih značilnosti sob na priporniškem oddelku ZPKZ Ljubljana, materialnih razmer v njih in sanitarnih razmer glej sodbo *Mandić in Jović proti Sloveniji*, št. 5774/10 in 5985/10, 10. do 23. odstavek, 20. oktober 2011.

10. Glede časa, preživetega zunaj sobe, Sodišče v prej navedeni sodbi ugotavlja, da sta bila pripornika na priporniškem oddelku dan in noč zaprta v sobi, razen med gibanjem na prostem dve uri na dan in dodatnih dveh ur na teden, ko sta lahko uporabljala sobo za rekreacijo (*Mandić in Jović*, navedena zgoraj, 78. odstavek). Vlada je navedla, da od 9. februarja 2011 lahko zaprte osebe zunaj preživijo tri ure dnevno.

11. 18. decembra 2009 je pritožnik vložil pritožbo zaradi razmer v ZPKZ Ljubljana med priporom od 25. avgusta 2009. V dodatku k pritožbi z dne 17. septembra 2013 se je pritožnik pritožil tudi zaradi razmer med pridržanjem od 5. maja 2009 do 26. maja 2009, od 11. marca 2011 do 22. marca 2011, od 8. junija 2011 do 11. januarja 2012 in od 24. avgusta 2012 do 4. decembra 2012.

II. UPOŠTEVANI DOMAČA ZAKONODAJA IN PRAKSA

12. Za upoštevano domačo zakonodajo in prakso ter upoštrevane mednarodne dokumente glej sodbo *Mandić in Jović*, navedena zgoraj, 24.–37. odstavek.

PRAVO

I. ZATRJEVANA KRŠITEV 3. ČLENA KONVENCIJE

13. Pritožnik se je zatrjeval, da je bil zaradi razmer, kakršne so bile med njegovim bivanjem v priporniškem oddelku ZPKZ Ljubljana, kršen 3. člen konvencije. Pritoževal se je zlasti nad veliko prezasedenostjo, zaradi katere je imel premalo osebne prostora, slabimi sanitarnimi razmerami in neustreznim prezračevanjem, pretiranimi omejitvami časa, ki ga je smel preživeti zunaj sobe, in nad visokimi temperaturami v sobah.

14. Navajal je, da so razmere postale strukturni problem, kar so priznali tudi domači organi.

3. člen konvencije se glasi:

"Nikogar se ne sme mučiti ali nečloveško in ponižujoče z njim ravnati ali ga kaznovati."

A. Sprejemljivost

15. Vlada je navedla, da je pritožnik najprej vložil pritožbo 18. decembra 2009, v kateri se je pritožil samo zaradi obdobja prestajanja pripora, ki se je začelo 25. avgusta 2009. Ker se je pritožnik zaradi drugih dveh obdobj prestajanja pripora od 11. marca 2011 do 22. marca 2011 in od 8. junija 2011 do 11. januarja 2012 ter drugih dveh obdobj prestajanja kazni zaporu od 5. maja 2009 do 26. maja 2009 in od 24. avgusta 2012 do 4. decembra 2012 pritožil samo v dodatku z dne 17. septembra 2013, ni spoštoval šestmesečnega roka, ki ga določa prvi odstavek 35. člena konvencije, je treba njegovo pritožbo glede omenjenih obdobj razglasiti za nesprejemljivo.

16. Pritožnik se do teh trditev ni opredelil.

17. Sodišče meni, da teh ločenih obdobj ni mogoče presojati kot celoto (glej *mutatis mutandis* *Idalov proti Rusiji* [VS], št. 5826/03, 129. odstavek, 22. maj 2012).

18. Pri pritožbi je treba upoštevati pravilo šestmesečnega roka za vsako ločeno obdobje. Vendar je bila pritožba vložena šele 17. septembra 2013, medtem ko se je zadnje od ločenih obdobj končalo 4. decembra 2012. Zato je treba pritožnikovo pritožbo v zvezi s temi obdobji zavreči zaradi neupoštevanja pravila šestih mesecev v smislu točke a tretjega odstavka 35. člena konvencije.

19. Del pritožbe v zvezi s prestajanjem pripora od 26. avgusta 2009 do 11. februarja 2010 za obdobje, ko je pritožnik imel na voljo skoraj 7 m² osebne prostora, je treba zavrniti zaradi očitne neutemeljenosti v smislu točke a tretjega odstavka 35. člena konvencije, saj razmere med njegovim pridržanjem v tem obdobju niso dosegale stopnje strogosti, kakršna se zahteva za obravnavanje po 3. členu konvencije.

20. Glede dela pritožbe, ki se nanaša na prestajanje pripora od 25. avgusta 2009 do 11. februarja 2010 za obdobje, ko je pritožnik imel na voljo 3,2 ali 3,4 m² osebne prostora, Sodišče ugotavlja, da ta del pritožbe ni očitno neutemeljen v smislu točke a tretjega odstavka 35. člena konvencije in ni nesprejemljiv iz katerih drugih razlogov. Zato jo je treba v tem delu razglasiti za sprejemljivo.

B. Utemeljenost

21. Stranki sta uporabili podobne utemeljitve kakor v zadevi *Mandić in Jović* (navedena zgoraj, 63.–71. odstavek). Vlada je trdila, da je imel pritožnik, ko je bival v sobi za dve osebi, vedno na voljo več kot 4 m² osebne prostora.

22. Sodišče se glede upoštevanih načel sklicuje na 72.–76. odstavek svoje sodbe v zadevi *Mandić in Jović proti Sloveniji*.

23. Sodišče ugotavlja, da je imel pritožnik 25. avgusta 2009 na voljo 3,2 m² osebne prostora. Od 26. avgusta 2009 do 11. februarja 2010, ko je pritožnik bival v dveh sobah za dve osebi, je imel na voljo 3,4 m² osebne prostora, ko je sobo delil z drugim pripornikom, in 6,84 ali 6,79 m² osebne prostora, ko je bil v sobi sam. Sodišče tudi ugotavlja, da vlada ni predložila nikakršnih podatkov glede točnega števila dni, ki jih je pritožnik v teh sobah preživel sam. Pritožnikovega osebne prostora je bilo še manj zaradi pohištva v sobah (glej *Modarca proti Moldovi*, št. 14437/05, 63. odstavek, 10. maj 2007).

24. Glede bivanja pritožnika v zaporu, ko je ta imel na voljo 3,2 ali 3,4 m² osebne prostora, Sodišče ugotavlja, da čeprav je imel pritožnik na voljo nekoliko več osebne prostora kot pripornika v zadevi *Mandić in Jović*, ki sta večino časa imela 2,7 m² osebne prostora, to še vedno ni bilo v skladu s priporočilom Odbora Sveta Evrope za preprečevanje mučenja ali ponižujočega ravnanja in kaznovanja (glej *Mandić in Jović*, navedena zgoraj, 43. in 127. odstavek). Poleg tega je bil pritožnikov položaj še poslabšan zaradi zelo omejenega časa, ki ga je lahko preživel zunaj sobe (prav tam, 78. odstavek).

25. Ob upoštevanju skupnih učinkov zgoraj navedenih razmer prestajanja pripora pritožnika Sodišče meni, da je težek položaj, ki ga je prenašal pritožnik, presegel neizogibno raven trpljenja, ki je lastna prestajanju pripora, in prag strogosti v skladu s 3. členom konvencije (glej *mutatis mutandis Szél proti Madžarski*, št. 30221/06, 18. odstavek, 7. junij 2011, in *Peers proti Grčiji*, št. 28524/95, 75. odstavek, ESČP 2001-III).

26. Iz teh razlogov Sodišče ugotavlja, da so bile bivalne razmere, v katerih je pritožnik imel na voljo 3,2 ali 3,4 m² osebne prostora, v nasprotju s 3. členom konvencije.

II. ZATRJEVANA KRŠITEV 8. ČLENA KONVENCIJE

27. Pritožnik se je pritožil, da so njegove navedbe v zvezi s 3. členom privedle tudi do kršitve 8. člena konvencije.

28. 8. člen konvencije se glasi:

"1. Vsakdo ima pravico do spoštovanja svojega zasebnega in družinskega življenja, svojega doma in dopisovanja.

2. Javna oblast se ne sme vmešavati v izvrševanje te pravice, razen če je to določeno z zakonom in nujno v demokratični družbi zaradi državne varnosti, javne varnosti ali ekonomske blaginje države, zato da se prepreči nered ali zločin, da se zavaruje zdravje ali morala ali da se zavarujejo pravice in svoboščine drugih ljudi."

29. Kakor je bilo ugotovljeno že v zadevi *Mandić in Jović*, Sodišče poudarja, da je treba pritožbe po 8. členu, če se prekrivajo s pritožbami po 3. členu, iz enakih razlogov in v enakem obsegu šteti za sprejemljive. Vendar glede na navedbe pritožnika in ob upoštevanju ugotovitve v zvezi s 3. členom Sodišče meni, da se na podlagi 8. člena v tem pogledu ne pojavlja nobeno ločeno vprašanje (glej *Orchowski proti Poljski*, št. 17885/04, 198. odstavek, ESČP 2009-... (izvlečki)).

III. ZATRJEVANA KRŠITEV 13. ČLENA KONVENCIJE

30. Pritožnik se je pritožil, da zaradi sistemske narave neustreznih bivanjskih razmer v zvezi s svojimi pritožbenimi navedbami po 3. in 8. členu konvencije ni imel na voljo nobenega učinkovitega pravnega sredstva. Vsekakor ni nobenega dokaza, da bi bila lahko pravna sredstva, ki so bila teoretično na voljo, učinkovita v praksi, ko je šlo za razmere v zaporu in ravnanje z zaporniki. Skliceval se je na 13. člen konvencije, ki se glasi:

"Vsakdo, čigar pravice in svoboščine, zajamčene s to konvencijo, so kršene, ima pravico do učinkovitih pravnih sredstev pred domačimi oblastmi, in to tudi če je kršitev storila uradna oseba pri opravljanju uradne dolžnosti."

A. Sprejemljivost

31. Kakor je Sodišče ugotovilo že v zadevi *Mandić in Jović*, pritožba pritožnika po 13. členu konvencije zaradi pomanjkanja učinkovitih pravnih sredstev v zvezi z neustreznimi bivalnimi razmerami na priporniškem oddelku v smislu točke a tretjega odstavka 35. člena konvencije ni očitno neutemeljena ali nesprejemljiva iz katerih koli drugih razlogov. Zato jo je treba razglasiti za sprejemljivo.

B. Utemeljenost

32. Ob sklicevanju na enake utemeljitve kot v zadevi *Bizjak proti Sloveniji* (sklep), št. 25516/12, 17.–22. odstavek, 8. julij 2014, je vlada trdila, da je imel pritožnik na voljo učinkovito pravno sredstvo, odškodninski zahtevek po 179. členu obligacijskega zakonika, vendar ga ni vložil.

33. Sodišče pripominja, da je v zadevi *Bizjak* ugotovilo, da pravno sredstvo obstaja glede na razmere v zaporu, če se kršitev ne nadaljuje. Pojavlja se vprašanje, ali je ugotovitve iz omenjene zadeve mogoče prenesti na obravnavano zadevo. Prvič, ob vložitvi pritožbe je bil pritožnik še vedno

priprt. Zatem je bil v ZPKZ Ljubljana še trikrat pridržan in izpuščen marca 2011, januarja 2012 in decembra 2012. V vsem tem obdobju se je sodna praksa, da nobenega od pravnih sredstev, na katera se je sklicevala vlada, ni mogoče z zadostno stopnjo gotovosti šteti za učinkovito pravno sredstvo za pritožnike, še vedno razlagala kot v zadevi *Mandić in Jović* (106.–120. odstavek) in je bila odločitev v zadevi *Bizjak* sprejeta šele julija 2014. Sodišče ne vidi razloga, da bi v tej zadevi odločilo drugače kot v zadevi *Mandić in Jović*. Zato Sodišče ugotavlja, da je bil kršen 13. člen konvencije zaradi tega, ker v domači zakonodaji ni bilo učinkovitega in dostopnega pravnega sredstva glede na pritožnikove navedbe glede razmer, v katerih je prestajal pripor.

IV. UPORABA 41. ČLENA KONVENCIJE

34. 41. člen konvencije določa:

"Če Sodišče ugotovi, da je prišlo do kršitve konvencije ali njenih protokolov, in če notranje pravo visoke pogodbenice dovoljuje le delno zadoščenje, Sodišče oškodovani stranki, če je potrebno, nakloni pravično zadoščenje."

A. Odškodnina

35. Pritožnik je zahteval 15.000 EUR za nepremoženjsko škodo.

36. Vlada je zahtevku oporekala.

37. Sodišče pritožniku prisoja 2.500 EUR za nepremoženjsko škodo.

B. Stroški in izdatki

38. Pritožnik je zahteval tudi 1.520 EUR za stroške in izdatke postopka pred Sodiščem. Ta znesek sestavljajo odvetniški stroški v višini 1.500 EUR, za katere pritožnik trdi, da so bili izračunani po domači zakonski tarifi, in materialni stroški v višini 20 EUR ter pripadajoči davek.

39. Vlada je trdila, da je znesek previsok. Navedla je tudi, da bi moralo Sodišče upoštevati, da je zastopnik pritožnika pred Sodiščem zastopal tudi druge pritožnike in da so bile vloge, ki jih je predložil Sodišču, v vseh teh primerih skoraj enake.

40 V skladu s sodno prakso Sodišča je pritožnik upravičen do povrnitve stroškov in izdatkov le, če dokaže, da so dejansko nastali in bili neizogibni ter da je njihov znesek razumen. Glede pritožnikovih stroškov po konvenciji Sodišče ponovno poudarja, da ga ne zavezujejo domače tarife in prakse, čeprav so mu lahko v pomoč (glej med drugim zadevo *Gaspari proti Sloveniji*, št. 21055/03, 83. odstavek, 21. julij 2009, in *Başkaya in Okçuoğlu proti Turčiji* [VS], št. 23536/94 in 24408/94, 98. odstavek, ESČP 1999-IV). V obravnavani zadevi ob upoštevanju razpoložljivih podatkov in zlasti tega, da je pravna pisarna kot zastopnica pritožnika že prejela povračilo v drugih

zadevah za pripravo vlog, ki so skoraj enake tem vlogam (glej *Mandić in Jović*, navedena zgoraj, 133.–135. odstavek, *Štrucl in drugi proti Sloveniji*, št. 5903/10, 6003/10 in 6544/10, 146.–148. odstavek, 20. oktober 2011, ter *Praznik proti Sloveniji*, št. 6234/10, 38.–40. odstavek, 28. junij 2012), Sodišče meni, da je upravičeno pritožniku za stroške postopka pred Sodiščem priznati znesek 500 EUR.

C. Zamudne obresti

41. Po mnenju Sodišča je primerno, da zamudne obresti temeljijo na mejni posojilni obrestni meri Evropske centralne banke, ki se ji dodajo tri odstotne točke.

IZ TEH RAZLOGOV SODIŠČE SOGLASNO

1. *razglša*, da sta pritožba po 3. in 8. členu konvencije glede bivalnih razmer med prestajanjem pripora 25. avgusta 2009 in od 26. avgusta 2009 do 11. februarja 2010, ko je pritožnik imel na voljo 3,2 ali 3,4 m² osebne prostora, ter pritožba po 13. členu konvencije glede bivalnih razmer med prestajanjem pripora v navedenem obdobju sprejemljivi, preostali del pritožbe pa nesprejemljiv;
2. *razsoja*, da je bil kršen 3. člen konvencije;
3. *razsoja*, da pritožbe ni treba obravnavati po 8. členu konvencije;
4. *razsoja*, da je bil kršen 13. člen konvencije;
5. *razsoja*,
 - a) da mora tožena država v treh mesecih pritožniku plačati:
 - (i) 2.500 EUR (dva tisoč petsto evrov) za nepremoženjsko škodo in morebitni davek;
 - ii) 500 EUR (petsto evrov) za stroške in izdatke ter morebitni davek, obračunan pritožniku;
 - b) da se za navedena zneska od dneva poteka treh mesecev do plačila obračunajo linearne obresti po stopnji, ki je enaka stopnji mejne posojilne obrestne mere Evropske centralne banke, za vse zamujeno obdobje z dodanimi tremi odstotnimi točkami;
6. *zavrača* preostali del zahtevka pritožnika za pravično zadoščenje.

Sestavljeno v angleškem jeziku in 6. novembra 2014 uradno pisno objavljeno v skladu z drugim in tretjim odstavkom 77. člena Poslovnika Sodišča.

Stephen Phillips
namestnik sodnega tajnika

Angelika Nußberger
predsednica